

Simor András

Az én ellenzéki ségem (vallomás)

Örömmel teszek eleget a *Palócföld* felkérésének, annál is inkább, mert néhány évvel ezelőtt ugyancsak ez a folyóirat tette lehetővé számomra, hogy elmondjam véleményemet egy másik témáról, a politikai költészet helyzetéről.

A mostani vita közvetlenebbül társadalmi kérdéseket feszeget, de engedjék meg nekem, hogy ehhez is az irodalom oldaláról közelítsek.

Politikus költő vagyok, és nem tévesztem össze a jelzőt a főnévvel, nem vagyok és nem is akarok gyakorló politikus lenni. A kétféle helyzet igen különböző. A politikus költő - éppen költő volta miatt - megengedheti magának, hogy egyik szemével a hétköznapi parancsoló emberségére, másik szemével pedig - tehát a képet kibontva, kissé kancsítva - mindig a messzi jövőre nézzen. Vagyis: soha, semmilyen körülmények között se adja fel eszményeit, és azokat mindig a valósággal és a valóság - akár távoli - lehetőségeivel szembeállítja.

A *Tűz-tánc* nemzedék tagja vagyok; azok közé tartozom, akik a nevezetes antológiát vállalták, és vállalják ma is. Ám itt mindig meg kell állnom, és olyasmit kell tisztáznom, amiről mostanáig kevés szó esett. Nevezetesen azt, hogy ez a fajta irodalmi baloldaliság már a hatvanas évek második felében sem jelentett semmiféle előnyt, sőt, egyre több hátrányt jelentett. A tűz-táncosok legjelentősebbjeiről kiderült, hogy igen kellemetlen emberek, makacsul ragaszkodnak igazukhoz, és nem manipulálhatók. Korántsem köztudott, hogy baloldali szerzőket szilenciumok-

kal, zaklatásokkal tüntettek ki, és kegyetlen kiszorítási játék részeseivé tették őket. Álljon itt két jelzésértékű példa: az irtózatossá váló Ladányi Mihály verseit élete utolsó két évében egyetlen vezető budapesti irodalmi lap sem publikálta. A másik, ugyancsak jelzésértékű tény: 1988-ban *Tűz-tánc* címmel gyűjtemény jelent meg az egykori antológiában szereplő és a hozzájuk csatlakozó költők verseiből. Az antológia huszonöt költőt vonultat fel, köztük nyolc halottat. A halottak közül hét nem érte meg a hatvanadik életévét.

A hatvanas évek óta vagyok ellenzéki költő. Könnyű dolgom van: bizonyítékaim megjelent verseskönyveim. A marxizmus értelmezésű szocializmus eszményeit kértem számon a valóságon, tehát csakis ellenzéki lehettem. De ellenzéki kivétel nélkül lennem műfordítói tevékenységemben is. A számos latin-amerikai kommunista párttal vitázó Kuba költőóriásait nem volt könnyű minálunk megjelentetni. Nézzük a legjellemzőbb tény: *Nicolás Guillén* verseinek újbóli kiadása például tizenegy évig húzódtott, és az az apróság, hogy a huszadik század egyik legnagyobb költőjéről van

szó, egyetlen illetékest sem érdekelt. S ellenzékivé kellett lennem filozófusként is. Amikor *Szamuely Tibor* írásos életművének kiadására vállalkoztam, a régi MSZMP kiadója tervem megvalósítása elől határozottan elzárkózott, és ha a Magvető akkori igazgatója, *Kardos György* nem vállalkozik rá, a kötet nem jelent volna meg.

Ellenzéki voltam tehát három évtizeden át, és ellenzéki vagyok ma is. S ma is ugyanarról az alapról. Nem a szocializmus omlott össze, még kevésbé a kommunizmus, mert ami történelmileg még nem valósult meg, az össze sem omolhatott. Költő vagyok, azt hiszem, legpontosabban versben fogalmazok. Kénytelen vagyok ezúttal saját magamat idézni; így írtam erről az elmúlt időszakban:

*Elvesztik a nincset,
hogy a nincs ne legyen.
Sohase legyen többé.*

*Hiszen, jaj, eddig se volt.
Elvenni hogy lehet?
Nem őrtzi élő, se holt.*

(*A nincsről,
Fohász Prométheuszhoz c. kötet,
1990. Z-füzetek*)

Másutt így fogalmaztam: "*Sírba hullóban nem-volt világom.*" És így: "*...a rosszra érkeze a rosszabb.*"

Hogyan ne legyek ellenzéki ma, amikor a bérből élőket tetemes része ismét a kasszáig lát a kirakatok üvegén át, amikor a szegények gyerekei két kanállal esznek egy tányérból az iskolában, vagy egyáltalán nem esznek, mert szüleik még a silány iskolai ebédre sem tudják befizetni őket, amikor nyugdíjas öregek féltett könyveiket árulják a buszmegállóknak, amikor "segítsenek, éhezem!" - feliratú karton mögött ülnek a koldusok a metróknak, amikor hajléktalanok lődörögnek a télben, amikor ordas eszmék leselkednek a gyanútlan kiszolgáltatottakra?

Egyetlen sort sem volna jogom leírni többé, ha most nem volnék ellenzéki. Ismétlem, helyzetemet megkönnyíti, hogy azelőtt is az voltam. Három évtizede dolgozom középiskolai tanárként, anyagi függetlenségemnek ez az alapja, semmi más. (A ma már 12 füzetet felmutatni tudó Z-füzetek sorozatot anyagi juttatás nélkül szerkesztem, és hasonlóképpen veszek részt a meginduló új irodalmi, művészeti, társadalomkritikai havi folyóirat, az *Ezredvég* szerkesztési munkáiban.)

Megszoktam, hogy veszélyt jelezsek. Ma is ezt teszem. A külső szemlélő számára talán időszerűtlen, groteszk figurává válok olykor, de ez egyre kevésbé zavar.

Igen, tisztelt hölgyek és urak, ha nevetünk Don Quijótén, aki Rocinantéjén ülve a Tőkét olvassa, akkor meg sem érdemeljük, hogy jövőnk legyen ezen a szerencsétlen, Földnek nevezett golyóbison.